

Grote Oost 22.

de plaatselijke bouwkunst tijdelijk andere wegen, meer gedistingeerde wegen vooral. Dit hing ongetwijfeld samen met het optreden van enige vooraanstaande Amsterdamse architecten, die dankzij tractaten op de hoogte waren van de nieuwste internationale ontwikkelingen, en zo in staat waren tot architectuur van hoger intellectueel niveau. Waren de - tot op heden anoniem gebleven - ontwerpers van de Lutherse Kerk, het St.Jozefshuis en de Westindische Compagnie hoogstwaarschijnlijk slechts praktisch geschoolde, uit het bouwvak afkomstige autochtone handwerkslieden geweest, met de Amsterdammers Leendert Viervant de Jonge (1752-1801)³⁰ en Johann Samuel Creutz (1747-?)³¹ kreeg Hoorn nu te maken met theoretisch onderlegde ontwerpers, die hier vermoedelijk dankzij politieke connecties aan de slag konden: zowel de betrokken bouwheren als de betrokken bouwmeesters waren patriot. Als beschermheer van de beide Amsterdammers trad

daarbij vermoedelijk niemand minder op dan Bernardus Blok (1756-1818), de secretaris van het in Hoorn zetelende College van Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier³². Hij was de instigator van de kleine lokale patriotse revolutie die in het roerige jaar 1787 in Hoorn de Oranjegezinden tijdelijk aan de kant schoof, en liet zich ook overigens kennen als een duidelijk voorvechter van de democratische zaak³³. Blok liet hen eerst zijn eigen huis, en vervolgens door Viervant ook het Logement en het College van de Staten onder handen nemen.

Blok kwam oorspronkelijk uit Enkhuizen, maar had zich ingevolge zijn verkiezing tot secretaris in 1785 in Hoorn moeten vestigen³⁴. Aan één van de deftigste straten van de stad, de Grote Oost, waar tien van de twintig duurste huizen stonden³⁵, kocht hij dat jaar een monumentaal pand, het huidige nummer 22, en daarmee niet al te ver verwijderd van het Rode Steen waar het College waarvan hij deel uitmaakte zetelde. Vrijwel direct na aankoop besloot hij tot een ingrijpende verbouwing, en daarbij betrok hij zowel Viervant als Creutz³⁶.

Hoe Blok hen beiden precies heeft leren kennen, is onbekend, maar de nauwe onderlinge contacten tussen de patriotten in de diverse Hollandse steden zullen daaraan wel niet vreemd zijn geweest. Beiden hadden bovendien

als vakman intussen al een zekere reputatie opgebouwd. Creutz had in 1774 het buiten Rijnhof bij Oegstgeest ontworpen, en van 1781 tot 1783 het nieuwe Rechthuis van Westzaan doen verrijzen, waarbij nog tijdens de bouw met reden al een platenatlas met de bouwtekeningen verscheen: het vormde het eerste gebouw op Nederlandse bodem met een portico van grote vrijstaande zuilen³⁷. Viervant was anno 1785 vermoedelijk nog bekender. Hij had intussen al naam gemaakt als de huisarchitect van het sterk patriots georiënteerde Teyler Genootschap te Haarlem, voor wie hij vanaf 1780 een nieuw fundatiehuis, en van 1785 tot 1787 een nieuw hofje aan de Koudenhorn bouwde - het in chronologisch opzicht tweede voorbeeld van een dergelijk zuilenfront in de Republiek³⁸. Niet, dat de nieuwbakken secretaris van het College van Gecommitteerde Raden voor zijn stadswoning nu ook zulke zuilen verlangde, maar het in de arm nemen van beide architecten stond getuige de